Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1989/90:AU4

Styrelserepresentation för privatanställda

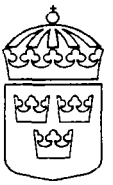

1989/90
AU4

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motionsförslag från föregående riksmöte om ändringar i lagen om styrelserepresentation för privatanställda. Förslagen gäller bl.a. de anställdas representation i styrelserna och hur arbetet där skall bedrivas samt skadeståndsfrågor.

Utskottet avstyrker samtliga motioner. Till betänkandet har fogats åtta reservationer och två särskilda yttranden.

Motionerna

1988/89:A735 av Birger Schlaug och Anna Horn af Rantzien (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som framförts i motionen om mindre organisationers rätt till suppleantplatser i styrelser.

1988/89:A739 av Charlotte Branting m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar att 6 § 1 och 2 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse: "Beslut om inrättande av styrelserepresentation för de anställda fattas av lokal arbetstagarorganisation, som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget och företräder minst hälften av de anställda vid företaget eller av flera sådana arbetstagarorganisationer som tillsammans har denna omfattning. Rör beslutet moderföretag, fattas det av lokal arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företag inom koncernen och företräder mer än hälften av koncernens anställda, eller av flera sådana organisationer som tillsammans har denna omfattning.",

4. att riksdagen beslutar att 9 § 1 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse: "Arbetstagarrepresentanterna skall utses bland de anställda vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.",

5. att riksdagen beslutar att 8 § 2 st. sista meningen lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse: "Om andra sådana organisationer företräder mer än en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer utse vardera en suppleant.",

1 *Riksdagen 1988/89. 18 saml. Nr 4*

6. att riksdagen beslutar att följande mening läggs till sist i 8 § 3 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda: "Om andra sådana organisationer företräder mer än en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer utse vardera en suppleant.",

8. att riksdagen beslutar att 14 § 2 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse: "Är ett företags verksamhet av sådan natur eller har sådant ändamål som avses i 2 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, får arbetstagarrepresentanterna inte delta i behandling av fråga som rör verksamhetens mål och inriktning.",

10. att riksdagen beslutar att 15 § lagen om styrelserepresentation för de privatanställda får följande lydelse: "En arbetsgivare eller en arbetstagarorganisation som bryter mot denna lag, arbetsgivarorganisation genom att förhindra de anställda sin rätt till styrelserepresentation, skall betala ersättning för den skada som uppkommer. Skadeståndet kan avse både ersättning för den förlust som uppkommer och ersättning för den kränkning som lagbrottet innebär. Om det är skäligt kan skadeståndet sättas ned eller bortfalla helt. En arbetstagarorganisation kan dock inte med stöd av denna lag kräva skadestånd av annan arbetstagarorganisation.",

1988/89:A753 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om lagen om styrelserepresentation för de privatanställda,

18. att riksdagen beslutar att upphäva 13 § 1 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda, beträffande deltagande i beredningsorgan,

19. att riksdagen beslutar att ändra 6 § 1 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda så att beslut om inrättande av styrelserepresentation för de anställda endast kan fattas av lokal arbetstagarorganisation eller lokala arbetstagarorganisationer som företräder minst hälften av de anställda, samt att motsvarande ändring införes i stycke 2,

20. att riksdagen beslutar att ändra 9 § 1 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda så att arbetstagarrepresentanterna skall utses bland de anställda vid företaget eller, i fråga om moderföretag inom koncernen,

21. att riksdagen beslutar att 14 § 2 st. lagen om styrelserepresentation för de privatanställda skall ha följande lydelse: "Om ett företags verksamhet är av sådan natur eller har sådant ändamål som avses i 2 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, får arbetstagarrepresentanterna inte delta i behandlingen av en fråga som gäller verksamhetens mål och inriktning",

22. att riksdagen beslutar att upphäva 15 § lagen om styrelserepresentation för de privatanställda, med hänvisning till vad som i motionen anförs om skadestånd.

Inledning

Den på hösten 1987 antagna lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda ersatte två lagar i samma ämne från år 1976, vilka i sin tur var en ersättning för en motsvarande lagstiftning från år 1972. Den nya lagen innebar förändringar i bl.a. följande avseenden:

Tidigare gällde att en facklig organisation måste företräda mer än hälften av de anställda på arbetsplatsen för att få rätt till styrelserepresentation. Denna regel slopades. Representationsrätten som omfattar två ledamöter och två suppleanter i styrelsen utökades med ytterligare en ledamot och en suppleant när det gäller stora företag (minst 1 000 anställda) som driver verksamhet inom skilda branscher. Vidare infördes en rätt för arbetstagarna att vara representerade vid arbetet i styrelsernas beredningsorgan. Denna rätt fanns tidigare bara för anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

I anslutning till den nya lagens jävsbestämmelser föreskrevs att arbetstagarna inte skulle få delta i styrelsens beslut om verksamhetens mål och inriktning men väl i behandlingen av sådana frågor. Slutligen infördes bestämmelser om skadestånd om arbetsgivarna eller arbetstagarorganisationerna bryter mot lagen. Den tidigare lagstiftningen saknade helt sanktionsbestämmelser.

Samtidigt med den nya lagen gjordes ändringar i bl.a. aktiebolagslagen, varigenom fastslogs att personligt betalningsansvar för styrelseledamöter gäller oavsett om de utsetts på bolagsstämman eller har sitt mandat från arbetstagarna.

Förra hösten behandlade utskottet i betänkandet 1988/89:AU6 motionsyrkanden om att lagen om styrelserepresentation skulle ändras i flera avseenden. Det är yrkanden av motsvarande slag som återkommer i de nu föreliggande motionerna från allmänna motionstiden i januari i år.

Lagens allmänna inriktning

Sonja Rembo m.fl. (m) anför i motion A753 bl.a. att den socialdemokratiska politiken innebär ständigt utvidgade rättigheter för de anställdas organisationer, vilka är starkt centraliserade. Dessa har därmed fått möjligheter att sammanställa information som ger dem en unik position i fråga om kännedom om samtliga företags interna angelägenheter. Detta innebär samtidigt att de kan samla in och sammanställa information av en omfattning som inte ens statsmakterna har tillgång till.

Vidare framhålls att det inte går att bortse från det motsatsförhållande som råder mellan å ena sidan de fackliga organisationernas strävan att medverka i beslutsfattande på alla nivåer och i alla sammanhang inom företagen och å andra sidan nödvändigheten av att organisationerna agerar som representanter för de anställda, även i situationer då de anställdas intressen kan vara i konflikt med ägar- och företagsledningsrollen. Denna konflikt blir alltmer uttalad efter hand som de fackliga organisationerna via löntagarfonder och AP-fonder kommer att utöva ett mer direkt ägarinflytande i företagen och på kapitalmarknaden. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund ett tillkännagivande till regeringen om lagens allmänna inriktning.

Utskottet kan liksom tidigare inte ansluta till motionärernas negativa syn på arbetstagarnas styrelserepresentation och anser att riksdagen inte skall göra ett uttalande till regeringen med det begärda innehållet. Motion A753 avstyrks därmed i den aktuella delen.

De anställdas rätt till styrelserepresentation

Det är den lokala fackliga organisationen som bestämmer om de anställda skall vara representerade i ett företags styrelse. Bestämmanderätten förutsatte tidigare att organisationen företrädde mer än hälften av de anställda vid företaget. Denna regel om *facklig representativitet* slopades när den nya lagen antogs. Däremot behölls kravet att den fackliga organisationen skall ha kollektivavtal med företaget.

I motionerna A739 av Charlotte Branting m.fl. (fp) och A753 av Sonja Rembo m.fl. (m) föreslås att den tidigare regeln om representativitet skall återinföras.

För den nya ordningen talar bl.a. att den stämmer överens med andra arbetsrättsliga lagar. I dem har man inte något krav på den fackliga organisationsgraden bland ett företags anställda. Utskottet har därför tidigare avvisat yrkanden om att man skall återgå till den förut gällande regeln att minst hälften av ett företags anställda skall vara anslutna till den lokala fackliga organisationen för att denna skall kunna utöva sin lagliga rätt till representation i företagsstyrelsen. Utskottet har samma inställning i dag, varför de här aktuella motionerna avstyrks i tillämpliga delar.

När det gäller *val av arbetstagarrepresentanter* gäller som huvudregel att dessa skall utses bland de anställda vid företaget eller inom koncernen. Regeln är dock inte ovillkorlig, utan även annan person kan anlitas.

I motionerna A739 av Charlotte Branting m.fl. (fp) och A753 av Sonja Rembo m.fl. (m) yrkas att arbetstagarrepresentanterna undantagslöst skall utses bland de anställda.

Ett företags anställda bör ha möjlighet att uppdra åt en utomstående person, t.ex. en lokal ombudsman, att representera dem i företagets styrelse, när det är motiverat av särskilda omständigheter. Denna möjlighet är självfallet avsedd att anlitas endast undantagsvis. Utskottet anser således att det är olämpligt med en ovillkorlig regel av det slag motionärerna förordar. Följaktligen avstyrks deras yrkanden på denna punkt.

Om det på ett företag finns två eller flera fackliga organisationer med kollektivavtal gäller att om mer än fyra femtedelar av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna tillhör en av organisationerna, får den organisationen utse samtliga arbetstagarrepresentanter i styrelsen. Om en annan organisation företräder minst en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock en sådan *minoritetsorganisation* utse en av suppleanterna.

I motion A739 av Charlotte Branting m.fl. (fp) framhålls att många mindre organisationer med den angivna regeln kan komma att stå utan styrelserepresentation. Detta är olyckligt, eftersom även sådana organisationer kan företräda ett betydande antal arbetstagare inom företaget. De bör därför i möjligaste mån ges platser i styrelsen. Om det finns mer än en organisation som företräder minst en tjugondel av de kollektivavtalsbundna bör de största av dessa organisationer utse vardera en suppleant. Motionärerna yrkar på dessa skäl att 8 § andra och tredje styckena i lagen skall ändras. Även i motion A735 av Birger Schlaug och Anna Horn af Rantzien (båda mp) framställs yrkande om vidgad representation för minoritetsorganisationer.

Utskottet har de båda senaste åren avvisat liknande yrkanden. Några nya skäl för en regeländring har inte tillkommit. Det bör understrykas att om det på en arbetsplats finns två eller flera kollektivavtalsbärande organisationer är det enligt lagen i första hand organisationernas sak att inbördes komma överens hur de skall vara representerade i företagsstyrelsen. De ovan redovisade lagreglerna skall endast tillämpas för det fall organisationerna inte kan enas. Med det anförda avstyrks de föreliggande motionsyrkandena.

Beredningsorgan

Enligt lagen har en av arbetstagarrepresentanterna i styrelsen rätt att närvara och delta i beredningsorgan bestående av styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget, om det gäller ett ärende som senare skall avgöras av styrelsen.

I motion A753 av Sonja Rembo m.fl. (m) anförs att de anställdas representanter inte bör ha en ovillkorlig rätt till sådan medverkan med hänsyn till sekretesskraven.

Enligt utskottets mening ökar förutsättningarna för att styrelseärendena blir allsidigt belysta och effektivt handlagda om arbetstagarna får tillfälle att delta i beredningsarbetet. Utskottet har alltså en annan uppfattning än motionärerna i denna fråga och avstyrker deras yrkande.

Verksamhetens mål och inriktning

Vid tillkomsten av lagen om styrelserepresentation diskuterades om man från tillämpningen skulle göra motsvarande undantag som i lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL). Från MBL undantas nämligen enligt 2 § verksamheter som får sin inriktning och sina mål bestämda i särskilda demokratiska former samt verksamheter som är av opinionsbildande eller ideell natur. Exempel på sådana verksamheter är fackliga, politiska och religiösa organisationer liksom företag inom press, radio och TV. I företag och sammanslutningar av dessa slag anses arbetstagarinflytandet inte få sträcka sig till verksamhetens mål och inriktning. Lagstiftaren har menat att arbetstagarnas intresse av inflytande bör stå tillbaka för de andra intressen som gör sig gällande i dessa fall.

Enligt styrelserepresentationslagen gäller att arbetstagarrepresentanterna i styrelsen för sådana företag som avses i 2 § MBL inte får delta i styrelsens beslut i en fråga som rör verksamhetens mål och inriktning. Däremot har de rätt att delta i den behandling av frågan som föregår beslutet.

Mot denna ordning vänder sig Charlotte Branting m.fl. (fp) i motion A739 och Sonja Rembo m.fl. (m) i motion A753. De anser att arbetstagarrepresentanterna inte bör ha rätt att delta i behandlingen av frågor som gäller mål och inriktning i dessa fall. I motion A739 anförs vidare att möjligheten att delta i behandlingen kan ses som ett kringgående av de regler som i övrigt gäller på det arbetsrättsliga området.

Utskottet har tidigare år framhållit att den kritiserade regeln inte begränsar de berörda företagens möjligheter att fritt besluta i frågor som rör verksamhetens mål och inriktning men att det bör vara till gagn om styrelsen på ett tidigt stadium får del även av arbetstagarnas synpunkter. Utskottet vidhåller denna ståndpunkt och avstyrker därför de aktuella motionsyrkandena.

Skadestånd

Enligt lagens bestämmelser om skadestånd (15 §) kan en arbetsgivare eller en arbetstagarorganisation som bryter mot lagen åläggas att betala ekonomiskt och allmänt skadestånd. Som inledningsvis nämnts fanns inte någon motsvarighet till sådana sanktioner i den tidigare lagstiftningen om styrelserepresentation.

I motion A753 anser Sonja Rembo m.fl. (m) att de nya skadeståndsreglerna är olyckliga med hänsyn till att det finns ett behov av en allmän översyn av de ideella skadeståndena i den arbetsrättsliga lagstiftningen. Motionärerna yrkar att riksdagen skall upphäva den aktuella lagbestämmelsen.

Charlotte Branting m.fl. (fp) anför i motion A739 att den vittgående skadeståndsskyldigheten kan leda för långt. Även små misstag kan leda till ansenliga skadestånd, vilket kan innebära stora problem för de mindre företagen. Endast i de fall ett företag vägrar de anställda styrelserepresentation bör därför skadeståndsskyldighet gälla. Motionärerna yrkar att skadeståndsbestämmelsen skall ändras i enlighet med det anförda.

Styrelserepresentationslagens bestämmelser om skadestånd har utformats efter mönster av skadeståndsbestämmelserna i annan arbetsrättslig lagstiftning. Detta innebär bl.a. att om det är skäligt kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort. Utskottet kan för sin del inte finna anledning att ändra lagen i denna del, varför de nu redovisade motionsyrkandena avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *lagens allmänna inriktning*

att riksdagen avslår motion 1988/89:A753 yrkande 17,

2. beträffande *facklig representativitet*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A739 yrkande 3 och 1988/89:A753 yrkande 19,

3. beträffande *val av arbetstagarrepresentanter*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A739 yrkande 4 och 1988/89:A753 yrkande 20,

4. beträffande *minoritetsorganisationer*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A735 och 1988/89:A739 yrkandena 5 och 6,

5. beträffande *beredningsorgan*

att riksdagen avslår motion 1988/89:A753 yrkande 18,

6. beträffande *verksamhetens mål och inriktning*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A739 yrkande 8 och 1988/89:A753 yrkande 21,

7. beträffande *skadestånd*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:A739 yrkande 10 och 1988/89:A753 yrkande 22.

Stockholm den 15 september 1989

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Lahja Exner (s), Anders G Högmark (m), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Mona Saint Cyr (m), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp), Mona Sahlin (s), Eivor Husing (s), Karl-Erik Persson (vpk) och Gunilla Andersson (s).

Reservationer

1. Lagens allmänna inriktning (mom. 1)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "aktuella delen" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion A753 (m) har den socialdemokratiska politiken inneburit att de anställdas organisationer har fått ständigt utvidgade rättigheter. Dessa starkt centraliserade organisationer har därmed kommit att erhålla möjligheter till information av en omfattning som inte ens statsmakterna har tillgång till.

Det finns vidare anledning att fästa uppmärksamheten på det motsatsförhållande som råder mellan å ena sidan de fackliga organisationernas strävan att medverka i beslutsfattande på alla nivåer och i alla sammanhang inom företagen och å andra sidan nödvändigheten av att organisationerna agerar som representanter för de anställda även i situationer då de anställdas intressen kan vara i konflikt med ägar- och företagsledningsrollen.

Det sagda innebär att den aktuella lagstiftningen bör bli föremål för en genomgripande utvärdering. Utgångspunkten för det arbetet bör vara att det skall råda en rimlig balans och ömsesidigt förtroende mellan parterna.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A753 i aktuell del anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *lagens allmänna inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A753 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Facklig representativitet (mom. 2)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "För den" och slutar med "tillämpliga delar" bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i motionerna A739 (fp) och A753 (m) bör arbetstagarföreträdarna vara representativa för de anställda vid företaget. I de fall där endast en ringa del av de anställda är organiserade kommer de nu gällande reglerna att innebära att styrelserepresentationen saknar förankring hos företagets anställda. Utskottet tillstyrker därför motionernas yrkande om att den tidigare regeln att åtminstone hälften av de anställda skall vara fackligt anslutna återinförs enligt nedan angivet lagförslag.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *facklig representativitet*
att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A739 yrkande 3 och 1988/89:A753 yrkande 19 antar följande

Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1987:1245) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §	
Beslut att inrätta styrelserepresentation för de anställda fattas av en lokal arbetstagarorganisation, som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget.	Beslut att inrätta styrelserepresentation för de anställda fattas av en lokal arbetstagarorganisation, som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget *och företräder minst hälften av de anställda vid företaget eller av flera sådana arbetstagarorganisationer som tillsammans har denna omfattning.*
Om beslutet rör moderföretag, fattas det av en lokal arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till ett företag inom koncernen.	Om beslutet rör moderföretag, fattas det av en lokal arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till ett företag inom koncernen *och företräder mer än hälften av koncernens anställda, eller av flera sådana organisationer som tillsammans har denna omfattning.*

Företagets styrelse skall skriftligen underrättas om beslut att inrätta styrelserepresentation för de anställda. I 10 § andra stycket finns bestämmelser om när arbetstagarledamöter eller suppleanter (arbetstagarrepresentanter) får tillträda sina uppdrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

3. Val av arbetstagarrepresentanter (mom. 3)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Ett företags" och slutar med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Den som företräder de anställda måste ha en stark förankring i företaget och god kännedom om hur företaget fungerar. Detta är endast möjligt att uppnå om företrädaren är anställd i företaget. Dessutom blir information eller åsikter som skall spegla de anställdas uppfattning övertygande endast om motparten har förtroende för att detta är de anställdas uppfattning. Utskottet föreslår därför i likhet med motionärerna att lagtexten ändras så att den kräver att arbetstagarrepresentanterna undantagslöst skall vara anställda inom företaget.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *val av arbetstagarrepresentanter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A739 yrkande 4 och 1988/89:A753 yrkande 20 antar följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1987:1245) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §	
Arbetstagarrepresentanterna *bör* utses bland de anställda vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.	Arbetstagarrepresentanterna *skall* utses bland de anställda vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

Till arbetstagarrepresentant får inte utan särskilt tillstånd av nämnden för styrelserepresentationsfrågor utses den som är arbetstagarrepresentant i ett annat företags styrelse. Detta gäller inte, om företaget går med på något annat eller om de ingår i samma koncern.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

4. Minoritetsorganisationer (mom. 4)

Elver Jonsson (fp), Börje Hörnlund (c), Kersti Johansson (c) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "föreliggande motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motionerna A735 (mp) och A739 (fp) kan genom den nu gällande ordningen många mindre organisationer komma att stå utan styrelserepresentation. Enligt utskottets uppfattning är detta olyckligt, då även dessa organisationer i många fall kan företräda ett betydande antal arbetstagare inom företaget. Sådana organisationer måste få den möjlighet till information och påverkan som deltagandet i styrelsearbetet ger, exempelvis som suppleant i styrelsen. Med tillstyrkan av de nämnda motionerna föreslår utskottet att lagens 8 § ändras i linje med det anförda. Förslag till lagtext läggs fram i hemställan.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *minoritetsorganisationer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A735 och 1988/89:A739 yrkandena 5 och 6 antar följande

Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1987:1245) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §	
Om organisationerna inte enas om annat, gäller följande ordning att utse arbetstagarrepresentanterna.	
Om mer än fyra femtedelar av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna vid företaget eller koncernen tillhör samma lokala arbetstagarorganisation, får denna utse samtliga arbetstagarrepresentanter. Om *en annan sådan organisation* företräder *minst* en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock *denna organisation* utse *en av suppleanterna.*	Om mer än fyra femtedelar av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna vid företaget eller koncernen tillhör samma lokala arbetstagarorganisation, får denna utse samtliga arbetstagarrepresentanter. Om *andra sådana organisationer* företräder *mer än* en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock *de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer* utse *vardera en suppleant.*

Om ingen organisation företräder mer än fyra femtedelar av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna vid företaget eller koncernen, får de två lokala arbetstagarorganisationer som företräder det största antalet sådana arbetstagare utse vardera en ledamot och en suppleant. Om de anställda har rätt till tre ledamöter och tre suppleanter, får den större av organisationerna utse två ledamöter och två suppleanter.

Om andra sådana organisationer företräder mer än en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock de som företräder det största antalet arbetstagare av dessa organisationer utse vardera en suppleant.

Om man, på grund av bestämmelsen i 4 § andra stycket, skall utse endast en arbetstagarrepresentant och en suppleant, görs det av den lokala arbetstagarorganisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller koncernen.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf skall lokala arbetstagarorganisationer som tillhör samma huvudorganisation anses som en organisation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

5. Beredningsorgan (mom. 5)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "deras yrkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till uppfattningen i motion A753 att arbetstagarnas representanter av hänsyn till sekretesskravet inte bör ha en ovillkorlig rätt att delta i företagsstyrelsernas beredningsorgan. I hemställan nedan läggs fram ett lagändringsförslag med denna innebörd.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *beredningsorgan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A753 yrkande 18 antar följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1987:1245) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §	
En av arbetstagarrepresentanterna får närvara och delta i överläggningarna när ett ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.	
Om ett beslut enligt 7 kap. 6 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 3 kap. 6 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket föreningsbankslagen (1987:620) innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall omfattas av uppdraget. *En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.*	Om ett beslut enligt 7 kap. 6 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 3 kap. 6 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket föreningsbankslagen (1987:620) innebär att ett uppdrag ges åt en regionstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall omfattas av uppdraget.
Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i första *och andra styckena* av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.	Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i första *stycket* av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

6. Verksamhetens mål och inriktning (mom. 6)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Börje Hörnlund (c), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna A739 (fp) och A753 (m). Arbetstagarnas intresse av att kunna utöva inflytande i styrelsearbetet måste stå tillbaka för integriteten och obundenheten hos arbetsgivare, vars verksamhet är av religiös, vetenskaplig, konstnärlig eller annan ideell natur eller som fullgör ett kooperativt, fackligt, politiskt eller annat opinionsbildande ändamål. I sådana företag bör arbetstagarrepresentanterna i styrelsen inte få delta i vare sig beredning eller beslut i ärenden som rör verksamhetens mål och inriktning.

Utskottet föreslår att 14 § i lagen ändras i enlighet med det ovan anförda, vilket innebär att utskottet tillstyrker motionerna A739 och A753 på denna punkt.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *verksamhetens mål och inriktning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:A739 yrkande 8 och 1988/89:A753 yrkande 21 antar följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1987:1245) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	14 §
Arbetstagarrepresentanterna får inte delta i behandling av frågor som rör kollektivavtal eller stridsåtgärder eller av andra frågor där en facklig organisation på arbetsplatsen har ett väsentligt intresse som kan strida mot företagets.	
Om ett företags verksamhet är av sådan natur eller har ett sådant ändamål som avses i 2 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, *har* arbetstagarrepresentanterna inte *heller rätt att* delta i *ett beslut* som gäller verksamhetens mål eller inriktning.	Om ett företags verksamhet är av sådan natur eller har sådant ändamål som avses i 2 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, *får* arbetstagarrepresentanterna inte delta i *behandlingen av en fråga* som gäller verksamhetens mål och inriktning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

7. Skadestånd (mom. 7)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Styrelserepresentationslagens bestämmelser" och slutar med "motionsyrkandena avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion A753 (m) att det är angeläget att de arbetsrättsliga skadeståndena undergår en allmän översyn och att man i denna lagstiftning inte bör ha skadeståndsregler som motverkar ett förtroendefullt samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare. Mot den angivna bakgrunden bör lagens skadeståndsbestämmelser i 15 § upphävas.

Vid bifall till vad nu föreslagits kommer yrkandet i motion A739 (fp) om ändring av 15 § att sakna aktualitet. Med hänsyn härtill avstyrks detta yrkande.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

> 7. beträffande *skadestånd*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A753 yrkande 22 samt med avslag på motion 1988/89:A739 yrkande 10 antar följande

Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1987:1245) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989.

8. Skadestånd (mom. 7)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Styrelserepresentationslagens bestämmelser" och slutar med "motionsyrkandena avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion A739 (fp) att den vittgående skadeståndsskyldigheten kan leda för långt. Även små misstag kan leda till ansenliga skadestånd, vilket kan innebära stora problem för de mindre företagen. Endast i de fall ett företag vägrar de anställda styrelserepresentation bör därför skadeståndsskyldighet gälla. Lagens 15 § bör ändras i enlighet härmed.

Av det sagda följer att utskottet inte anser att skadeståndssanktionen helt skall utgå ur lagen. Yrkandet härom i motion A753 (m) avstyrks för den skull.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *skadestånd*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A739 yrkande 10 samt med avslag på motion 1988/89:A753 yrkande 22 antar följande

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (1987:1245) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	15 §
En arbetsgivare eller en arbetstagarorganisation som bryter mot denna lag skall betala ersättning för den skada som uppkommer. Skadeståndet kan avse både ersättning för den förlust som uppkommer och ersättning för den kränkning som lagbrottet innebär. Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.	En arbetsgivare eller en arbetstagarorganisation som bryter mot denna lag — *arbetsgivaren genom att hindra de anställda att utöva sin rätt till styrelserepresentation* — skall betala ersättning för den skada som uppkommer. Skadeståndet kan avse både ersättning för den förlust som uppkommer och ersättning för den kränkning som lagbrottet innebär. Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.

En arbetstagarorganisation kan dock inte med stöd av denna lag kräva skadestånd av en annan arbetstagarorganisation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Särskilda yttranden

1. Lagens allmänna inriktning m.m. (mom. 1 — 7)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anför:

Vår kritik mot den arbetsrättsliga lagstiftningen har bl.a. gått ut på att man inte kan bortse från det motsatsförhållande som råder mellan å ena sidan de fackliga organisationernas strävan att medverka i beslutsfattandet på alla nivåer och å andra sidan nödvändigheten av att organisationerna agerar som representanter för de anställda i alla situationer. Denna inneboende konflikt som berör inte minst styrelserepresentationslagen är ett av skälen till vår begäran om att den arbetsrättsliga lagstiftningen skall bli föremål för en genomgripande utvärdering.

De förändringar av styrelserepresentationslagen som vi föreslagit i vår motion A753 och fullföljt i reservationer till föreliggande betänkande bör enligt vår mening genomföras utan att man därmed föregriper den översyn och analys av det arbetsrättsliga området som vi har begärt.

2. Lagens allmänna inriktning m.m. (mom. 1 — 7)

Karl-Erik Persson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna är starkt kritiskt mot lagstiftningen om styrelserepresentation alltifrån den introducerades i början av 1970-talet. Vi ställde oss också avvisande till den nu gällande lagen och yrkade att regeringens lagförslag i proposition 1987/88:10 skulle avslås av riksdagen. Vänsterpartiet kommunisterna har inte ändrat uppfattning om styrelserepresentationslagen. Därför anser jag mig sakna anledning att avge några särmeningar om de allehanda förslag till lagändringar inom det bestående systemets ram som har lagts fram i de föreliggande motionerna.